

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, бізнесу та права

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Завідувач кафедри
ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

(підпис) Моїсєєва Н.І.
(прізвище та ініціали)
"01" вересня 2025 р.

Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка (А Освіта)
Спеціальність - 015 (А 5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Освітня програма - «Теорія і методика професійної підготовки та менеджменту освіти» («Професійна освіта»)

Харків – 2025 р.

Укладач: **Новікова Вікторія Євгеніївна**, доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на розширеному засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін.
Протокол від: " 01" вересня 2025 року № 1.

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету

«01» вересня 2025 року Нагаєв Віктор Михайлович

Предметом навчальної дисципліни є методологія та організація наукових досліджень.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є (із структурно-логічної схеми освітньої програми): Теорія і методика професійної освіти, Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології, Цифрові технології в наукових дослідженнях та управління науковими проектами, Філософія освіти і науки, Академічна доброчесність та культура наукового українського мовлення, Педагогіка вищої школи, Управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав.

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких загальних компетентностей (з освітньої програми) : ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; науково-професійного усного і письмового мовлення для представлення та обговорення наукових результатів; ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті; здійснювати ефективні професійно-педагогічні комунікації з учасниками наукового дискурсу на державній та іноземній мовах; ЗК 11. Здатність до проведення самостійних наукових досліджень на сучасному рівні; планування та організації завдань власного професійного та особистісного саморозвитку.

Подовжено термін дії до:

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(_____)
(прізвище та ініціали)

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(_____)
(прізвище та ініціали)

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(_____)
(прізвище та ініціали)

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо - кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка (А Освіта)	Статус дисципліни: <i>обов'язкова</i>	
	Спеціальність : 015 (А 5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Мова викладання: <i>українська</i>	
Модулів	Освітня програма : «Теорія і методика професійної підготовки та менеджменту освіти» («Професійна освіта»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість аудиторних годин - 30		2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання : аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 7	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	14 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		рік.	рік.
		Самостійна робота	
		60 год.	
	Вид контролю: <i>Залік</i>		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування знань аспірантів з питань методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в професійній освіті, тобто наукового й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень для підготовки дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Актуальність дисципліни «Методологія наукового дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи» полягає в тому, що зростання вимог до підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів, потребує якісно нового теоретичного і методолого-методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності в галузі професійної освіти.

Завданнями дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» є теоретико-методологічна підготовка здобувачів третього рівня вищої освіти, формування їх культури та на-

вичок проведення наукових досліджень, впровадження отриманих наукових результатів у практику діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен оволодіти наступними компетенціями, відповідно стандарту освіти та освітньої програми:

- Здатність розв'язувати складні професійні задачі і проблеми в освітній і виробничій галузях відповідно до спеціалізацій або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики та характеризується невизначеністю умов і вимог.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; науково-професійного усного і письмового мовлення для представлення та обговорення наукових результатів.
- Здатність працювати в міжнародному контексті; здійснювати ефективні професійно-педагогічні комунікації з учасниками наукового дискурсу на державній та іноземній мовах.
- Здатність до проведення самостійних наукових досліджень на сучасному рівні; планування та організації завдань власного професійного та особистісного саморозвитку.
- Здатність розуміти тенденції в освіті, структуру й цілі освітніх систем та бути в змозі визнавати їх потенційні наслідки, окреслювати напрями подальших наукових розвідок в освітній галузі.
- Здатність до наукового пошуку на основі різноманітних методів у галузі професійної освіти, виявлення, постановки та вирішення науково-педагогічних задач та проблем.
- Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень за сучасними методологічними підходами; обґрунтовувати науково-педагогічну проблему, формулювати гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку.
- Здатність формувати структуру дисертаційної роботи та її змістове наповнення, планувати та організовувати наукові дослідження, обробляти їх результати, публікувати наукові статті, забезпечувати правовий захист інтелектуальної власності.
- Здатність модифікувати, адаптувати, проектувати методи та розробляти методику науково-дослідницької діяльності в галузі професійної освіти з використанням сучасних комп'ютерних технологій.
- Здатність забезпечувати право інтелектуальної власності на результати дослідницької / інноваційної діяльності в галузі професійної освіти; виявляти прогресивні ідеї зарубіжного досвіду, обґрунтовувати пропозиції з впроваджувати здобутих результатів у вітчизняну систему освіти.
- Здатність до публічної презентації та захисту результатів дисертаційної роботи; впровадження в освітній процес результатів власних наукових досліджень та інновацій.

Ці знання дозволяють раціонально здійснювати професійну діяльність, а також стимулюють зацікавленість у професійному й особистісному зростанні.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії повинен:

знати: методологію і методи наукового дослідження; основи організації наукових досліджень в професійній освіті; особливості підготовки і оформлення дисертаційних робіт.

вміти: володіти фундаментальною, загальнонауковою, конкретно-науковою методологією та методами дослідження з метою забезпечення реалізації в дослідницькому процесі принципів об'єктивності в оцінці; розробляти наукові проблеми, писати наукові статті, роботи, застосовуючи при цьому нові інформаційні технології, програмні забезпечення тощо; сприяти реалізації знань, навичок, творчого мислення в науково-дослідницькій діяльності майбутніх докторів філософії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатний: критично осмислювати та системно аналізувати сучасні теорії, концепції й моделі менеджменту професійної освіти в умовах інноваційного розвитку освітніх систем; застосовувати наукові методи аналізу для обґрунтування управлінських рішень у сфері професійної освіти з урахуванням освітньої політики, нормативно-правових вимог та стратегічних пріоритетів; проектувати та реалізовувати стратегії розвитку закладів професійної освіти й освітніх програм на засадах інноваційного, цифрового та студентоцентрованого підходів.

Програмні результати (ПР):

ПР 02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції сталого розвитку суспільства, освіти і методології наукового пізнання у сфері професійної освіти.

ПР 04. Знати вимоги до розробки наукових проєктів та їх реалізації, процедури, пов'язані з реєстрацією прав інтелектуальної власності.

ПР 08. Знати основні вимоги до організації дисертаційного дослідження, проведення теоретичних та емпіричних досліджень, впровадження та оцінки якості виконуваних робіт у сфері професійної освіти.

ПР 18. Організувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі професійної освіти, визначати завдання дослідницького пошуку, ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проектувати, організувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність.

ПР 22. Планувати та реалізовувати наукові проєкти і програми в галузі професійної освіти; реєструвати право інтелектуальної власності.

ПР 24. Планувати та виконувати експериментальні і теоретичні дослідження в сфері професійної освіти, формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки, презентувати результати досліджень.

ПР 25. Демонструвати навички оприлюднення результатів наукових досліджень у галузі професійної освіти державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях.

ПР 42. Брати участь у Всеукраїнських та міжнародних наукових заходах із презентацією результатів власних наукових досліджень.

ПР 50. Здатність самостійно проводити наукові дослідження, ухвалювати рішення, формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.

ПР 52. Здатність до впровадження результатів наукових досліджень у виробництво та освітній процес, управління проектами.

2. Програма навчальної дисципліни

Лекція 1-2. Загальне поняття методології. Типи та рівні методології в науково-педагогічних дослідженнях.

Місце теорії в наукових дослідженнях. Сутність теорії та її зв'язок з практикою. Підходи до визначення сутності теорії: гносеологічний, логічний, методологічний. Функція та основні складові теорії: ідеї, наукова ідея, гіпотеза, закон, закономірності, принцип, аксіома, теореми, категорія.

Методологія і методи наукового пізнання. Методологія у широкому і вузькому розумінні. Загальна методологія і часткова методологія. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичного протиріччя, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Діалектика як цілісна система законів, принципів та категорій. Три групи законів: окремі, особливі та загальні. Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії і методи.

Відмінність між методологією та методикою. Функції методології. Що слід розуміти під методологічною основою дослідження. Які принципи належать до загальнонаукових принципів дослідження?

Лекція 3. Принципи організації науково-педагогічного дослідження.

Методологія дослідження як конкретнонаукова методологія. Конкретнонаукова (або частковонаукова) методологія як сукупність ідей або специфічних методів певної науки. Наукові концепції провідних учених як база для розв'язання конкретної дослідницької проблеми. Методи спостереження та збору даних. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях: за повнотою охоплення; за характером врахування факторів; за способом організації.

Методи вибіркового спостереження.

Методи групування. Завдання групування у наукових дослідженнях. Типологічні, структурні та аналітичні групування. Прості, складні, комбіновані та багатомірні групування.

Таблично-графічні методи. Класифікація таблиць: прості (перелікові, хронологічні, територіальні), групові, комбіновані. Вимоги до складання таблиць.

Графічний метод. Прогнозування подій і моделювання ситуації у вигляді графіків, діаграм, картограм, кардіограм, логічних схем. Сутність образу графіка. Види графіків за змістом навантаження (порівняння, структури, динаміки, контролю, просторового розташування, варіаційних рядів, залежностей варіюючі показників); за формою (стовпчасті, полосові, квадратні, кругові, фігурні, секторні, лінійні).

Лекція 4. Організація науково-педагогічного дослідження: логіка і структура.

Сутність та основні етапи організації науково-педагогічних досліджень. Явища і процеси розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Реальний робочий план дослідження. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Визначення мети і завдання наукового дослідження. Формулювання проблеми економічного дослідження.

Розробка структури проблеми – конкретизація проблеми дослідження. Сутність та послідовність конкретизації. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження.

Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Орієнтована структура плану названої роботи. Календарний план-графік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Лекція 5-6. Система методів і методика науково-педагогічного дослідження.

Поняття “методика” і “робоча методика”. Спеціальні методи: методи збору та узагальнення інформації, аналізу, прогнозування, моделювання, програмно-цільові, евристичні методи.

Методи спостереження та збору даних. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях: за повнотою охоплення; за характером врахування факторів; за способом організації. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Завдання групування у наукових дослідженнях. Типологічні, структурні та аналітичні групування. Прості, складні, комбіновані та багатомірні групування. Таблично-графічні методи. Класифікація таблиць: прості (перелі-

кові, хронологічні, територіальні), групові, комбіновані. Вимоги до складання таблиць. Графічний метод. Прогнозування подій і моделювання ситуації у вигляді графіків, діаграм, картограм, кардіограм, логічних схем. Сутність образу графіка. Види графіків за змістом навантаження (порівняння, структури, динаміки, контролю, просторового розташування, варіаційних рядів, залежностей варіюючи показників); за формою (стовпчасті, полосові, квадратні, кругові, фігурні, секторні, лінійні). Картограми та кардіограми, графічні знаки.

Методи аналізу. Сутність і класифікаційні види економічного аналізу за ознаками: галузевою, часовою, просторовою, функціональною, використання методів, суб'єктів, ступеня охоплення об'єктів, змісту. Групи методів залежно від мети, глибини аналізу та об'єкта дослідження.

Методи інформаційно-логічного аналізу. Метод порівняння. Методи розрахунку відносин та середніх величин.

Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Балансовий метод. Індексний метод. Методи визначення тенденцій та показників динаміки. Методи визначення показників варіації. Метод функціонально-вартісного аналізу. Кластерний аналіз, СВOT-аналіз, SPACE-аналіз.

Лекція 7. Підготовка та написання дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота. Загальна схема наукового дослідження. Вибір і затвердження теми. Формулювання назви роботи. Складання пояснювальної записки до вибору теми. Затвердження теми. Складання індивідуального і робочого планів.

Мова і стиль дисертаційної роботи. Особливості наукової мови. Стилiстичні особливості. Стислість.

Загальні вимоги до оформлення дисертаційної роботи. Нумерація. Подання текстового матеріалу. Літерні абрeвіатури. Ілюстрації. Таблиці. Формули. Посилання. Вимоги до цитування. Список використаних джерел. Додатки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тим	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Лекція 1-2. Загальне поняття	16	4	2			10	16	1				15

методології. Типи та рівні методології в науково-педагогічних дослідженнях.												
Лекція 3. Принципи організації науково-педагогічного дослідження.	16	2	4			10	16	1				15
Лекція 4. Організація науково-педагогічного дослідження: логіка і структура.	14	2	2			10	14	1	2			11
Лекція 5-6. Система методів і методика науково-педагогічного дослідження.	16	4	2			10	16	1	2			13
Лекція 7. Підготовка та написання дисертаційного дослідження.	28	2	6			20	28	2	2			24
Усього годин	90	14	16	-	-	60	90	6	6	-	-	78

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	
2	-	
...	-	

5. Теми практичних занять

Практичне заняття 1

Тема: Особливості наукового пізнання

Мета: сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності, принципів і методів наукового пізнання, розкрити його специфіку в системі професійної освіти, розвивати вміння застосовувати елементи наукового підходу у професійній діяльності та навчально-дослідній роботі.

Завдання:

1. Визначити сутність поняття «наукове пізнання» та охарактеризувати його основні рівні
2. Проаналізувати відмінності між повсякденним і науковим пізнанням та визначити їх роль у професійній освіті.

3. Розглянути приклад професійної ситуації (за спеціальністю) та визначити, які методи наукового пізнання можуть бути використані для її вирішення.
 4. Розробити міні-проект або план дослідження з актуальної проблеми професійної підготовки, визначивши мету, об'єкт, предмет і методи дослідження.
-

Практичне заняття 2

Тема: Етика та культура наукової діяльності

Мета: сформувані у здобувачів освіти цілісне уявлення про етичні норми та принципи наукової діяльності, розкрити значення академічної доброчесності та культури наукової праці, розвивати відповідальне ставлення до результатів досліджень і навички дотримання етичних стандартів у професійній та науковій діяльності.

Завдання:

1. Розкрити сутність понять «етика наукової діяльності», «академічна доброчесність», «наукова культура» та визначити їх основні принципи.
 2. Проаналізувати приклади порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, фабрикація даних) та визначити їх наслідки для науковця й суспільства.
 3. Розробити алгоритм дій здобувача освіти для уникнення порушень академічної доброчесності під час підготовки наукової роботи.
 4. Обговорити роль наукової етики у формуванні довіри до результатів досліджень та визначити особисту відповідальність дослідника за якість і достовірність наукової інформації.
-

Практичне заняття 3

Тема: Методологія науково-дослідницької діяльності

Мета: сформувані у здобувачів освіти системне розуміння методології науково-дослідницької діяльності, її структури, принципів і функцій; розвивати вміння визначати методологічні засади дослідження, обґрунтовувати вибір методів і застосовувати їх у процесі виконання наукової роботи.

Завдання:

1. Розкрити сутність поняття «методологія наукового дослідження», охарактеризувати її рівні (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний).
2. Порівняти поняття «методологія», «метод», «методика» та «технологія дослідження», визначити їх взаємозв'язок у структурі наукової роботи.
3. Сформулювати тему дослідження (за спеціальністю), визначити об'єкт, предмет, мету, завдання та обґрунтувати вибір методів дослідження.

4. Розробити структурну схему організації наукового дослідження (етапи, методи, очікувані результати) та представити її у вигляді короткої презентації або плану.

Практичне заняття 4

Тема: Наукові підходи в педагогічних дослідженнях

Мета: сформувані у здобувачів освіти цілісне уявлення про сутність і значення наукових підходів у педагогічних дослідженнях, розкрити їх методологічні засади та особливості застосування; розвивати вміння обґрунтовувати вибір наукового підходу відповідно до мети й завдань педагогічного дослідження.

Завдання:

1. Розкрити сутність поняття «науковий підхід» та охарактеризувати основні підходи в педагогічних дослідженнях (системний, діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, аксіологічний тощо).
2. Проаналізувати взаємозв'язок між науковими підходами та методами педагогічного дослідження; визначити, як обраний підхід впливає на формулювання мети, завдань і гіпотези дослідження.
3. Сформулювати тему педагогічного дослідження (за фахом) і обґрунтувати доцільність використання одного або кількох наукових підходів.
4. Підготувати міні-презентацію або аргументоване повідомлення про роль сучасних наукових підходів у підвищенні якості освітнього процесу.

Практичне заняття 5

Тема: Організація наукового педагогічного дослідження

Мета: сформувані у здобувачів освіти системне уявлення про етапи та особливості організації наукового педагогічного дослідження, розкрити вимоги до планування, проведення та оформлення результатів дослідницької роботи; розвивати вміння самостійно планувати й реалізовувати педагогічне дослідження відповідно до наукових стандартів.

Завдання:

1. Охарактеризувати основні етапи організації наукового педагогічного дослідження (підготовчий, констатувальний, формувальний, узагальнювальний) та визначити їх зміст.
2. Проаналізувати структуру педагогічного дослідження (актуальність, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, методи) та встановити взаємозв'язок між її компонентами.
3. Розробити попередній план педагогічного дослідження за обраною темою, визначивши базу дослідження, вибірку, методи збору та обробки даних.

4. Скласти алгоритм підготовки та представлення результатів педагогічного дослідження (наукова стаття, доповідь, дисертаційна робота) з урахуванням вимог академічної доброчесності.

Практичне заняття 6

Тема: Інформаційне забезпечення наукових педагогічних досліджень

Мета: сформувати у здобувачів освіти уявлення про сутність і значення інформаційного забезпечення наукових педагогічних досліджень, ознайомити з основними джерелами наукової інформації, принципами їх пошуку, аналізу та систематизації; розвивати вміння ефективно використовувати інформаційні ресурси з дотриманням норм академічної доброчесності.

Завдання:

1. Розкрити поняття «інформаційне забезпечення наукового дослідження» та охарактеризувати основні види джерел науково-педагогічної інформації (монографії, наукові статті, дисертації, електронні бази даних, нормативні документи тощо).
2. Проаналізувати критерії відбору наукових джерел (актуальність, науковість, достовірність, авторитетність, новизна) та визначити їх значення для якості дослідження.
3. Здійснити пошук наукових публікацій з обраної педагогічної проблеми, скласти попередній список використаних джерел та оформити бібліографічний опис відповідно до чинних стандартів.
4. Розробити алгоритм організації інформаційного пошуку й опрацювання літератури для виконання педагогічного дослідження (етапи, інструменти, способи фіксації та систематизації матеріалу).

Практичне заняття 7

Тема: Підготовка і оформлення наукових публікацій. Реєстрація права інтелектуальної власності на науковий твір.

Мета: сформувати у здобувачів освіти знання про вимоги до підготовки та оформлення наукових публікацій відповідно до академічних стандартів, ознайомити з процедурою захисту авторських прав і реєстрації права інтелектуальної власності на науковий твір; розвивати вміння самостійно готувати наукові матеріали до публікації та забезпечувати правовий захист результатів дослідження.

Завдання:

1. Охарактеризувати структуру наукової статті (назва, анотація, ключові слова, вступ, методи, результати, висновки, список використаних джерел) та основні вимоги до її оформлення.

2. Проаналізувати типові помилки під час підготовки наукових публікацій і визначити способи їх уникнення з урахуванням принципів академічної доброчесності.
3. Підготувати фрагмент наукової статті (анотацію та перелік ключових слів) за обраною темою дослідження з дотриманням встановлених вимог.
4. Ознайомитися з порядком реєстрації авторського права на науковий твір в Україні та скласти алгоритм дій автора для забезпечення правового захисту результатів наукової діяльності.

Практичне заняття 8

Тема: Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження

Мета: сформулювати у здобувачів освіти цілісне уявлення про дисертаційну роботу як самостійне кваліфікаційне наукове дослідження, розкрити її мету, структуру, вимоги до змісту та оформлення; розвивати вміння планувати, організовувати та презентувати результати дисертаційного дослідження відповідно до чинних нормативних і академічних стандартів.

Завдання:

1. Охарактеризувати сутність дисертаційної роботи, її основні ознаки, функції та вимоги до наукової новизни, теоретичного й практичного значення результатів.
2. Проаналізувати структуру дисертації (вступ, розділи, висновки, список джерел, додатки) та визначити взаємозв'язок між її основними компонентами.
3. Сформулювати орієнтовну тему дисертаційного дослідження (за спеціальністю), визначити актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу дослідження.
4. Розробити попередній план-проспект дисертаційної роботи із зазначенням етапів виконання, очікуваних результатів і форм апробації результатів дослідження (публікації, конференції, впровадження).

6. Теми лабораторних занять (відсутні)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	
2	-	
...	-	

7. Самостійна робота

Самостійна робота 1

Тема: Специфіка та структура наукового пізнання.

Мета: сформувати уявлення про сутність, рівні та принципи наукового пізнання.

Завдання:

1. Проаналізувати відмінності між науковим і буденним пізнанням.
2. Охарактеризувати емпіричний та теоретичний рівні пізнання.
3. Визначити основні принципи науковості.
4. Підготувати схему структури наукового пізнання.

Самостійна робота 2

Тема: Етичні норми та академічна доброчесність у науковій діяльності.

Мета: ознайомити з принципами академічної етики та формувати культуру наукової праці.

Завдання:

1. Визначити основні принципи академічної доброчесності.
2. Розглянути поняття плагіату та способи його уникнення.
3. Проаналізувати етичні вимоги до науковця.
4. Розробити пам'ятку з дотримання наукової етики.

Самостійна робота 3

Тема: Методологічні засади наукового дослідження.

Мета: засвоїти основні методологічні підходи та методи наукового дослідження.

Завдання:

1. Охарактеризувати поняття методології науки.
2. Визначити рівні методології дослідження.
3. Проаналізувати загальнонаукові та спеціальні методи.
4. Скласти таблицю класифікації методів дослідження.

Самостійна робота 4

Тема: Сучасні наукові підходи у педагогічних дослідженнях.

Мета: Ознайомитися з основними науковими підходами у педагогіці.

Завдання:

1. Розкрити сутність системного та діяльнісного підходів.
2. Проаналізувати компетентнісний підхід у педагогіці.
3. Порівняти традиційні та інноваційні підходи.
4. Навести приклади застосування підходів у дослідженнях.

Самостійна робота 5

Тема: Етапи та структура організації педагогічного дослідження.

Мета: Сформувати знання про логіку та етапи проведення дослідження.

Завдання:

1. Визначити основні етапи наукового дослідження.

2. Сформулювати проблему, об'єкт і предмет дослідження.
3. Розробити план проведення дослідження.
4. Описати методи збору та аналізу даних.

Самостійна робота 6

Тема: Джерельна база та інформаційні ресурси в педагогічних дослідженнях.

Мета: Навчитися працювати з науковими джерелами та інформаційними ресурсами.

Завдання:

1. Визначити види наукових джерел.
2. Ознайомитися з електронними науковими базами даних.
3. Навчитися оформлювати бібліографічні посилання.
4. Скласти список літератури з обраної теми.

Самостійна робота 7

Тема: Вимоги до підготовки наукових публікацій та захист авторського права.

Мета: Засвоїти правила написання та оформлення наукових робіт і процедуру реєстрації авторського права.

Завдання:

1. Визначити структуру наукової статті.
2. Проаналізувати вимоги до оформлення публікацій.
3. Ознайомитися з процедурою реєстрації авторського права.
4. Підготувати фрагмент наукової статті.

Самостійна робота 8

Тема: Дисертаційне дослідження: структура та вимоги.

Мета: Ознайомитися зі специфікою підготовки дисертаційної роботи.

Завдання:

1. Визначити структуру дисертації.
2. Проаналізувати вимоги до оформлення та захисту.
3. Охарактеризувати етапи підготовки дисертації.
4. Скласти орієнтовний план дисертаційного дослідження.

8. Індивідуальні заняття

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни і застосування їх при вирішенні конкретних виробничих завдань; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами.

Виконане ІНДЗ студент надає наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни. Обсяг ІНДЗ : 15-20 сто-

рінок. Структура ІНДЗ: вступ, теоретична частина, аналітична частина, проектна частина, висновки та пропозиції, літературні джерела, додатки.

Вимоги до оформлення ІНДЗ

ІНДЗ припускає зміст наступних елементів наукового дослідження: практична значущість; комплексний і системний підходи до вирішення поставленого завдання; використання сучасних теоретичних методологій та наукові розробки досліджень за даною темою; застосування творчого підходу й відбиття власного бачення вирішення поставленого завдання.

Темати ІНДЗ:

1–4. Особливості наукового пізнання в професійній освіті

1. Сутність і рівні наукового пізнання та їх значення для професійної освіти.
2. Відмінності наукового і повсякденного пізнання у професійній діяльності.
3. Роль системного підходу у застосуванні наукового пізнання в професійній практиці.
4. Приклади застосування теоретичного та емпіричного пізнання у професійній освіті.

5–8. Етика і культура наукової діяльності

5. Академічна доброчесність у науковій діяльності: принципи та норми.
6. Порушення етичних норм у наукових дослідженнях: приклади та наслідки.
7. Роль наукової етики у формуванні довіри до результатів досліджень.
8. Формування культури наукової діяльності у здобувачів освіти.

9–12. Методологія науково-дослідницької діяльності

9. Методологія наукового дослідження: рівні та функції.
10. Вибір методів дослідження та їх обґрунтування у науковій діяльності.
11. Взаємозв'язок між методологією, методом, методикою та технологією дослідження.
12. Роль гіпотези та її формулювання у науковому дослідженні.

13–16. Наукові підходи в педагогічних дослідженнях

13. Основні наукові підходи в педагогічних дослідженнях та їх характеристики.
14. Системний та діяльнісний підходи у педагогічних дослідженнях.
15. Особистісно орієнтований і компетентнісний підходи: застосування у практиці.
16. Вплив наукових підходів на вибір методів дослідження та якість освітнього процесу.

17–20. Організація наукового педагогічного дослідження

17. Основні етапи організації педагогічного дослідження.
18. Підготовчий, констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи: характеристика та значення.
19. Планування та організація збору й обробки даних у педагогічних дослідженнях.
20. Представлення та оформлення результатів педагогічного дослідження.

21 - 24. Інформаційне забезпечення наукових педагогічних досліджень

21. Інформаційне забезпечення педагогічного дослідження: поняття та класифікація джерел.
22. Критерії відбору наукових джерел: достовірність, актуальність, науковість.
23. Використання електронних ресурсів та баз даних у педагогічних дослідженнях.
24. Організація пошуку, аналізу та систематизації наукової інформації.

25 -28. Підготовка і оформлення наукових публікацій. Реєстрація права інтелектуальної власності

25. Структура наукової статті та вимоги до її оформлення.
26. Анотація та ключові слова: правила підготовки.
27. Типові помилки при підготовці наукових публікацій та способи їх уникнення.
28. Авторське право на науковий твір та порядок його реєстрації в Україні.

29 -32 . Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження

29. Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження: структура та основні ознаки.
30. Визначення актуальності теми, об'єкта та предмета дослідження.
31. План-проспект дисертаційної роботи: етапи та логіка виконання.
32. Апробація результатів дисертаційного дослідження та оцінка наукової новизни.

10. Методи навчання

В системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання: пояснювально-ілюстративний, спонукальний, інструктивно-практичний, репродуктивний, діяльнісний, проблемного викладу, евристичний, дослідницько-пошуковий. Основними організаційними формами наведених вище методів навчання є: лекції, семінарські і практичні заняття, ділові і дидактичні ігри, тренін-

ги, дискусійні форми розгляду виробничих ситуацій, складання і рішення тематичних кросвордів, наукові семінари, дебатні турніри, реферативні читання, індивідуально-дослідні завдання, навчальні конкурси, тестування.

11. Перелік питань для підсумкового контролю знань

Блок 1: Особливості наукового пізнання в професійній освіті (7 питань)

1. Що таке наукове пізнання і чим воно відрізняється від повсякденного?
 2. Назвіть основні рівні наукового пізнання.
 3. Які методи застосовуються на емпіричному рівні пізнання?
 4. Чому теоретичне пізнання важливе для професійної освіти?
 5. Наведіть приклад використання наукового підходу у професійній діяльності.
 6. Поясніть, чому системний підхід підвищує якість професійного навчання.
 7. Які ознаки характеризують наукове пізнання як процес?
-

Блок 2: Етика і культура наукової діяльності (7 питань)

8. Що таке академічна доброчесність?
 9. Назвіть основні принципи етики наукової діяльності.
 10. Наведіть приклади порушень академічної доброчесності.
 11. Які наслідки має плагіат для науковця та суспільства?
 12. Як забезпечується етична оцінка результатів дослідження?
 13. Чим наукова культура відрізняється від академічної доброчесності?
 14. Опишіть роль наукової етики у формуванні довіри до результатів досліджень.
-

Блок 3: Методологія науково-дослідницької діяльності (7 питань)

15. Дайте визначення методології наукового дослідження.
 16. У чому різниця між методологією, методом, методикою та технологією дослідження?
 17. Назвіть основні рівні методології.
 18. Які методи відносяться до конкретно-наукового рівня?
 19. Що таке гіпотеза дослідження і як її формують?
 20. Поясніть, як вибір методів впливає на результати дослідження.
 21. Наведіть приклад поєднання емпіричних та теоретичних методів у дослідженні.
-

Блок 4: Наукові підходи в педагогічних дослідженнях (8 питань)

22. Що таке науковий підхід у педагогічному дослідженні?
23. Назвіть основні наукові підходи в педагогіці.

24. Чим системний підхід відрізняється від діяльнісного?
 25. Як особистісно орієнтований підхід впливає на методи дослідження?
 26. Наведіть приклад застосування компетентнісного підходу в педагогіці.
 27. Як обраний науковий підхід визначає постановку завдань дослідження?
 28. Поясніть, чому комбінування підходів може бути корисним.
 29. Яким чином наукові підходи підвищують ефективність освітнього процесу?
-

Блок 5: Організація наукового педагогічного дослідження (7 питань)

30. Назвіть основні етапи педагогічного дослідження.
 31. Що включає підготовчий етап дослідження?
 32. Які завдання виконує констатувальний етап?
 33. Як організувати збір і обробку даних у педагогічному дослідженні?
 34. Що таке формувальний етап і які методи застосовуються?
 35. Як оформлюються результати дослідження для наукової доповіді?
 36. Яка роль узагальнювального етапу у педагогічному дослідженні?
-

Блок 6: Інформаційне забезпечення наукових педагогічних досліджень (7 питань)

37. Що розуміють під інформаційним забезпеченням дослідження?
 38. Назвіть основні джерела науково-педагогічної інформації.
 39. Які критерії відбору наукових джерел ви знаєте?
 40. Як оцінюється достовірність інформаційного джерела?
 41. Які електронні ресурси можна використовувати для педагогічного дослідження?
 42. Опишіть алгоритм пошуку літератури за обраною темою.
 43. Як систематизувати інформацію для наукової роботи?
-

Блок 7: Підготовка і оформлення наукових публікацій. Реєстрація права інтелектуальної власності (8 питань)

44. Яка структура наукової статті?
45. Що таке анотація і як її складати?
46. Які помилки часто допускають при підготовці публікацій?
47. Як оформлюється список літератури?
48. Що таке авторське право на науковий твір?
49. Як здійснюється реєстрація права інтелектуальної власності в Україні?
50. Які дії слід виконати для забезпечення правового захисту наукових результатів?

51. Чим публікація в рецензованому журналі відрізняється від неперевіреної публікації?

Блок 8: Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження (9 питань)

52. Що таке дисертаційна робота і які її основні ознаки?
53. Назвіть структурні елементи дисертації.
54. Як визначають актуальність теми дисертаційного дослідження?
55. Що таке об'єкт і предмет дослідження?
56. Як формулюють мету і завдання дисертації?
57. Що таке план-проспект дисертаційної роботи і для чого він потрібен?
58. Які способи апробації результатів дисертації існують?
59. Як визначається наукова новизна дисертації?
60. Поясніть, чим дисертаційне дослідження відрізняється від наукової статті.

12. Завдання для контрольних робіт

Контрольна робота 1

Тема: Роль наукового пізнання у формуванні професійної компетентності: теоретичний та практичний аспекти

Завдання:

Пояснити сутність наукового пізнання та його відмінності від повсякденного. Охарактеризувати основні рівні наукового пізнання (емпіричний та теоретичний) та їх роль у професійній освіті. Навести приклади застосування наукових підходів у професійній діяльності за обраною спеціальністю. Проаналізувати переваги системного наукового підходу у вирішенні професійних завдань.

Контрольна робота 2

Тема: Етичні норми та академічна доброчесність у науковій діяльності: аналіз практичних прикладів та методи їх дотримання

Завдання:

Описати основні принципи етики наукової діяльності та академічної доброчесності. Навести приклади порушень академічної доброчесності та їх наслідки.

Розробити рекомендації для запобігання порушенням академічної доброчесності у науковій роботі.

Проаналізувати роль наукової етики у формуванні довіри до результатів досліджень.

Контрольна робота 3

Тема: Методологічні засади наукового дослідження: вибір методів та обґрунтування їх застосування

Завдання:

Пояснити різницю між поняттями «методологія», «метод», «методика» та «технологія дослідження».

Охарактеризувати основні рівні методології наукового дослідження.

Скласти план дослідження за обраною темою, обґрунтувавши вибір методів збору та обробки даних.

Проаналізувати, як методологічний підхід впливає на результати дослідження.

Контрольна робота 4

Тема: Застосування наукових підходів у педагогічних дослідженнях: аналіз методологічних стратегій

Завдання:

Описати основні наукові підходи в педагогічних дослідженнях (системний, діяльнісний, особистісно орієнтований тощо).

Проаналізувати взаємозв'язок обраного підходу з методами дослідження.

Обґрунтувати доцільність використання конкретного наукового підходу для обраної теми педагогічного дослідження.

Навести приклади, як наукові підходи впливають на якість освітнього процесу.

Контрольна робота 5

Тема: Планування та реалізація педагогічного дослідження: структура, етапи та методи

Завдання:

Охарактеризувати етапи організації педагогічного дослідження (підготовчий, констатувальний, формувальний, узагальнювальний).

Проаналізувати структуру педагогічного дослідження та взаємозв'язок між його компонентами.

Розробити попередній план дослідження за обраною темою, зазначивши методи та базу дослідження.

Розробити алгоритм представлення результатів дослідження (стаття, конференція, звіт).

Контрольна робота 6

Тема: Інформаційні ресурси та їх використання у педагогічному дослідженні: пошук, аналіз та систематизація

Завдання:

Розкрити поняття «інформаційне забезпечення дослідження» та класифікацію джерел.

Охарактеризувати критерії відбору наукових джерел.

Провести пошук наукових публікацій з обраної теми та скласти список джерел.

Розробити алгоритм організації інформаційного пошуку та систематизації літератури для дослідження.

Контрольна робота 7

Тема: Підготовка наукової публікації та забезпечення авторських прав: методичні та правові аспекти

Завдання:

Описати структуру та вимоги до наукової статті.

Проаналізувати типові помилки при підготовці публікацій та шляхи їх уникнення.

Підготувати фрагмент наукової статті (анотацію та ключові слова) за обраною темою.

Описати порядок реєстрації авторського права на науковий твір і алгоритм дій автора для захисту результатів дослідження.

Контрольна робота 8

Тема: Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження: структура, планування та презентація результатів

Завдання:

Розкрити сутність дисертаційної роботи, її ознаки та вимоги до наукової новизни.

Проаналізувати структуру дисертації та взаємозв'язок між її розділами.

Сформулювати тему дисертаційного дослідження та визначити мету, завдання, об'єкт і предмет.

Розробити попередній план-проспект дисертаційної роботи з етапами виконання та формами апробації результатів.

13. Методи контролю

Поточне тестування, оцінка виконання індивідуального навчального завдання - оцінка за виконання практичних зайняти.

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок аспірантів складається з трьох етапів: - поточного контролю роботи студентів; проміжного контролю, підсумкового контролю (залік).

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація). Об'єктами поточного контролю знань студентів є: систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання модульного завдання. Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів: тестові завдання; обговорення проблеми, дискусія; аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу); ділові ігри (кейс-методи); презентації результатів роботи; інші.

Проміжний контроль за опануванням дисципліни здійснюється за спеціально розробленими завданнями теоретичного та практичного характеру, які оцінюються за 100-бальною системою по кожному з модулів.

Об'єктом **підсумкового контролю знань** аспірантів у формі **заліку** є виконання усних та письмових завдань. На залік виносяться вузлові питання, завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання. Результати заліку студентів денної форми навчання оцінюються в діапазоні від 0 до 20 балів, заочної – від 20 до 40 балів.

14. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Сума
Змістовий модуль								Модульний контроль			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольні роботи		20	100
5	5	5	5	5	5	5	5	20	20		

T1, T2 ... T10 - тими змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Методичне забезпечення

1. Нагаєв В.М. Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології: Методичні вказівки до практичних, семінарських занять та самостійної роботи (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 (А 5) «Професійна освіта (за спеціальностями)» / В.М.Нагаєв. - ХНАУ, 2026. – 31 с.
2. Нагаєв В.М. Менеджмент професійної освіти та інноваційні педагогічні технології: Навчально-методичний посібник (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 (А 5) «Професійна освіта (за спеціальностями)» / В.М.Нагаєв. - ХНАУ, 2026. – 48 с.
3. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07. 2014 р. // Голос України. – 2014. – № 148.5.

16. Рекомендована література

Основна

1. Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи: силабус з навчальної дисципліни дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальність 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) упоряд. В.Є. Новікова, Харків: ДБТУ, 2026.
2. Методологія науково-педагогічних досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи: методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальність 015 Професійна

освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) упоряд. В.Є. Новікова, В.М. Нагаєв, М.С. Пономарьова – Харків: ДБТУ, 2026 – 49 с.
3. Андрущенко В. Академічна чесність: ідеал і реальність // Освіта. — 2005. — № 21.
4. Гончаренко С. У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С. У. Гончаренко. – Київ: Вища школа, 2003. – 323 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2009. – 205 с.
6. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі: Навч. посібник. – К.: Аграр. освіта, 2003. – 229 с.
7. Тovaжнянський Л.Л., Сокол Є.І. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: Навчальний посібник. – К.: МОН, 2004.
Додаткова
1. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.
3. Пехота О. М. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. / О. М. Пехота, І. П. Єрмакова. – 2-е вид., переробл і доповн. – К.: Знання, 2013. – 287 с.
4. Професійна освіта: Словник: Навч. посібник / Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
5. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навчальний посібник / І.С.П'ятницька-Позднякова . – К., 2003. – 116 с.

17. Інформаційні ресурси

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, інтернет-мережа, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, порложення, накази) айти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головних управлінь освіти та науки на обласному та районному рівнях, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та метеріали наукових конференцій.

Інформаційні сайти: 1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>. 2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 3. Національна парламентська бібліотека України [Елект-

ронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>. 4. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.

18. Зміни і доповнення

(до методичного забезпечення та рекомендованої літератури)

Що вилучається з робочої програми	Що вводиться в робочу програму	Дата розгляду кафед-рою